ปัญหาการใช้ชื่อบริษัทจำกัด
PROBLEMS OF USING A LIMITED COMPANY NAME

อานนท์ แก้วปัญญา
Anon Kaewpanya
นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : Anon.keawpanya@gmail.com
Graduate student of Master of Laws Program in Business Law, Faculty of Law,
Thammasat University. Email address : Anon.keawpanya@gmail.com

Received : May 16, 2019
Revised : June 21, 2019
Accepted : June 26, 2019

บทคัดย่อ

ชื่อบริษัทจำกัดมีสถานะเป็นชื่อบุคคลซึ่งเป็นองค์ประกอบแห่งสภาพบุคคลและอาจจะมีสถานะเป็นชื่อทางการค้าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1012 แต่มีปัญหาขอบเขตของชื่อตามมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และผลผูกพันของคำพิพากษา ตลอดจนปัญหาอำนาจของนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทที่เกี่ยวกับการใช้ชื่อบริษัทจำกัดที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้าย และชื่อบริษัทที่ล้มละลาย ซึ่งไม่สอดคล้องหลักคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้สุจริตและก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการเพิกถอนชื่อบริษัทจำกัดที่กระทบต่อสิ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบแห่งสภาพบุคคลและเป็นการลดประสิทธิภาพของมาตรการในการธำรงไว้ซึ่งตัวการแห่งสิทธิ รวมทั้งทำให้ประสิทธิผลในการแบ่งแยกตัวบุคคลลดลงไปด้วย ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะแนวทางในการบัญญัติให้อำนาจนายทะเบียนเพิ่มเติมและกำหนดชื่อต้องห้าม ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขบทบัญญัติที่มีปัญหาการใช้และการตีความ

คำสำคัญ

ชื่อบุคคล, ชื่อบริษัทจำกัด, ชื่อทางการค้า

ABSTRACT

The status of a limited company name which is considered as a part of personality may be deemed as trade name under section 1012 of the Thai Civil and Commercial Code. However, the result of applying and interpreting thecurrent laws seems to be problematic as it is contrary to the spirit of law and juristic method. The evidential fact resulting from such contradiction is that the registrar is not empowered by the law on the matter of using either similar or identical name which belong to the bankruptcy company of which itself against to the good faith principle and also has direct damage to the public. Furthermore, the revocation of the limited company name is leading to an ineffective of personality preservation and identity capability. As a result, the author is of the view that the law should be amended for its effectively in both applicable and interpretation, particularly on the matters of granting a necessary power to the registrar and defining a prohibitive name.

Keywords

person names, limited company names, trade names

บทนำ

เมื่อกฎหมายสมัยใหม่รับรองหลักตัวการแห่งสิทธิ ชื่อบุคคลจึงเกิดมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการเป็นเครื่องมือหรือมาตรการในการบ่งชี้ตัวบุคคลซึ่งเป็นการคุ้มครองหลักตัวการแห่งสิทธิ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถกำหนดสิทธิหน้าที่และความรับผิดของบุคคลแต่ละคนได้ ซึ่งชื่อบุคคลมีสถานะที่หลากหลายมิติ[1] การที่บริษัทจำกัดเป็นนิติบุคคลโดยเป็นบุคคลประเภทหนึ่งจึงต้องมีชื่อในฐานะชื่อบุคคลซึ่งมีการรับรองโดยผลของกฎหมาย หากมีการใช้ชื่อบริษัทจำกัดในทางการค้าโดยที่ไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าย่อมมีสถานะเป็นชื่อทางการค้าตามนัยยะมาตรา 1012 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ ชื่อบริษัทจำกัดได้รับการคุ้มครองในฐานะชื่อบุคคลตามมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งอยู่ในเรื่องสภาพบุคคลอันเป็นหลักทั่วไปในบรรพ 1 การที่กำหนดว่าจะต้องเสื่อมเสียประโยชน์ โดยมีมาตรการระงับความเสียหายหรือห้ามใช้ชื่อจึงนำไปสู่ปัญหาของการตีความและปรับใช้กฎหมายว่าจะสามารถตีความถึงการใช้ชื่อบริษัทจำกัดในงานประพันธ์ในลักษณะเย้ยหยันน่าเกลียด การนำชื่อบริษัทจำกัดซึ่งล้มละลายไปใช้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัท และการคุ้มครองสิทธิในชื่อบริษัทจำกัดกรณีการเปลี่ยนไปใช้ชื่อใหม่ รวมทั้งการเรียกค่าสินไหมทดแทน และปัญหาความผูกพันของนายทะเบียน[2] ในอันที่จะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาซึ่งตนไม่ได้เป็นคู่ความ ทั้งนี้ ชื่อบริษัทจำกัดใช้ระบบการจดทะเบียนโดยต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนซึ่งที่ชื่อบริษัทจำกัดต้องไม่ซ้ำกันตามมาตรา 1019 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากปรากฏว่าชื่อบริษัทจำกัดไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงนำไปสู่ปัญหาการตีความเรื่องอำนาจของนายทะเบียนในการเพิกถอนดังกล่าว และผลกระทบจากการเพิกถอนชื่อต่อสภาพบุคคลของบริษัทจำกัด เนื่องจากชื่อเป็นองค์ประกอบของสภาพที่สำคัญและจะต้องมีอยู่ตลอดเวลาของการมีสภาพบุคคลของบริษัทจำกัด และการที่บริษัทจำกัดเป็นบุคคลสมมติจึงต้องคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้สุจริตอันนำไปสู่การศึกษาปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ การปรับใช้กฎหมาย เช่น คำพิพากษา คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของหน่วยงานรัฐ รวมทั้งความเห็นของหน่วยงานรัฐและผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อศึกษาความเป็นมาและหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องการใช้ชื่อบริษัทจำกัด และเพื่อศึกษาวิเคราะห์บทกฎหมายของต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย รวมทั้งเพื่อเสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมของการตีความกฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย โดยที่ผู้เขียนจะศึกษาปัญหาการใช้ชื่อบริษัทจำกัดในส่วนของอำนาจของนายทะเบียน การปรับใช้และการตีความกฎหมายของศาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 18 ประกอบมาตรา 1115 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยใช้วิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ปัญหาอันจะนำไปสู่ข้อสรุปและนำเสนอข้อเสนอแนะ

1. แนวความคิดว่าด้วยชื่อบุคคลและชื่อบริษัท

ภายหลังจากการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2466 (ฉบับแรก) ได้มีการรับรองและคุ้มครองชื่อ[3] ในฐานะสิ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบของบุคคล[4] เพื่อใช้ในการแยกแยะตัวบุคคลและเพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอันเป็นการรับรองหลักเรื่องตัวการแห่งสิทธิที่จำเป็นต้องมีมาตรการในการบ่งชี้ตัวบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ เพื่อกำหนดสิทธิหน้าที่รวมทั้งความรับผิดของบุคคลตามกฎหมาย นอกจากนี้ยัง

---

[1] กิตติศักดิ์ ปรกติ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะบุคคล : บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น.48-50.

[2] นายทะเบียนในบทความฉบับนี้ให้หมายความถึงนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์.

[3] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2466

มาตรา 42 บุคคลใดอันมีผู้อื่นเอาชื่อไปใช้โดยไม่ชอบที่บุคคลนั้นอาจจะร้องขอศาลให้มีคำสั่งบังคับห้ามได้ว่าอย่าให้ผู้อื่นเอาชื่อของตนไปใช้ คดีเช่นนี้มีอายุความตัดฟ้องกำหนดหนึ่งปี ตั้งแต่วันเมื่อโจทก์ได้ทราบว่ามีผู้ใช้ชื่อมิชอบ เช่นนั้น ฤา กำหนดห้าปีตั้งแต่วันที่เริ่มใช้ชื่อเช่นนั้น.

[4] อังคณาวดี ปิ่นแก้ว, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น.63.

เป็นการประกันและคุ้มครองสิทธิของบุคคล เพื่อให้สภาพบุคคลและความสามารถในการมีสิทธิของบุคคลนั้นมีความหมาย[5] ต่อมาเมื่อได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468 ซึ่งชื่อก็รับการคุ้มครองสิทธิดังปรากฏในมาตรา 18 จนถึงปัจจุบัน โดยที่ชื่อมีลักษณะที่กฎหมายกำหนดว่าบุคคลทุกคนต้องมีชื่อ ซึ่งชื่อนั้นไม่อาจจะได้มาหรือเสียไปโดยหลักเรื่องอายุความในทางกลับกันก็ไม่สามารถจำหน่ายจ่ายโอนได้ อีกทั้งจะต้องมีความแน่นอนคงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย[6] ในกรณีของบริษัทจำกัดกฎหมายกำหนดให้มีชื่อบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1098 อนุมาตรา 1 ทั้งนี้ ในกฎหมายบริษัทได้กำหนดคุ้มครองสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียในชื่อบริษัทจำกัดตามมาตรา ซึ่งสะท้อนถึงการรับรองสิทธิในชื่อของบุคคล[7] ทั้งนี้ สิทธิในชื่อบุคคลนั้นเป็น “สิทธิบุคคลภาพ”[8] ซึ่งไม่ใช่สิทธิในทางทรัพย์สินแม้จะใช้ในทางการค้าเพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวโดยชัดแจ้ง[9]

2. การรับรองและคุ้มครองชื่อบริษัทของประเทศอังกฤษ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายบริษัทของอังกฤษนั้นให้การรับรองและคุ้มครองชื่อบริษัทในลักษณะของชื่อทางการค้าเป็นสำคัญ โดยให้เสรีแก่เอกชนในการจองชื่อและดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท แต่อย่างไรก็ตามนายทะเบียนของรัฐมีอำนาจเพิกถอนชื่อบริษัทที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือชื่อนั้นมีลักษณะเหมือนคล้ายกับชื่อบริษัทอื่นในลักษณะที่นายทะเบียนเป็นฝ่ายริเริ่มเองได้ซึ่งเมื่อเพิกถอนชื่อบริษัทดังกล่าวแล้วนายทะเบียนมีอำนาจที่จะตั้งชื่อใหม่ให้บริษัท[10] นอกจากนี้หากบริษัทใดยังอยู่ในระหว่างชำระบัญชีหรือตกเป็นบุคคลล้มละลายชื่อบริษัทจำกัดดังกล่าวยังมีสถานะเป็นชื่อต้องห้ามตามกฎหมายอีกด้วย[11] รวมทั้งยังมีหลักเรื่องลวงขาย (Passing-off) ที่นำมาปรับใช้เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค[12] ในส่วนของประเทศสิงคโปร์กฎหมายบริษัทของสิงคโปร์มีลักษณะเดียวกันกับกฎหมายของอังกฤษแตกต่างกันตรงเพียงว่ากฎหมายสิงคโปร์ในขั้นตอน การจองชื่อจะต้องมีการตรวจสอบจากภาครัฐเป็นระยะเวลานานโดยที่รัฐจะเข้ามาแทรกแซงในช่วงนี้ หากตรวจสอบว่าชื่อนั้นมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามกฎหมายหรือมีลักษณะเหมือนคล้ายกับชื่ออื่นก็จะไม่อนุญาตให้ใช้ชื่อดังกล่าวเป็นชื่อที่ใช้ในการจดทะเบียน[13] และมีการคุ้มครองบุคคลภายนอกโดยหลักเรื่องการลวงขายเช่นเดียวกับอังกฤษ[14] และกฎหมายบริษัทของประเทศญี่ปุ่นนั้นได้มีบทบัญญัติรับรองชื่อทางการค้าดังปรากฏในพระราชบัญญัติบริษัทซึ่งได้ให้ความคุ้มครองชื่อทางการค้าผู้มีสิทธิในชื่อและบุคคลภายนอกที่อาจจะได้รับผลกระทบจากการใช้ชื่อ[15] จากที่กล่าวไปข้างต้น ชื่อบริษัทมีลักษณะร่วมกันก็คือกฎหมายนั้นได้ให้การรับรองและการคุ้มครองชื่อบริษัทจำกัดกัดโดยมีแนวโน้มไปทางชื่อทางการค้าเสียมากกว่าในฐานะชื่อบุคคล

---

[5] กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 1,* น.46-47.

[6] ประวีณวัชร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา, คำอธิบายหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ๑ ว่าด้วยบุคคล ทรัพย์ นิติกรรม สัญญา หนี้ ละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล, 2543), น.6.

[7] โสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย หุ้นส่วนและบริษัท, พิมพ์ครั้งที่ 18 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2560), น.229.

[8] สมยศ เชื้อไทย, คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 25 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญชน, 2562), น.134.

[9] วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาทรัพย์สิน, 2524, น.5.

[10] Company Act, 2006. Section 7, 9, 16, 53, 67 and 69.

[11] The Insolvency Act 1986. Section 216 and 217.

[12] คดี Spalding & Bros. V.A.W. Camage Ltd., 84 L.J.Ch. 449, 1915.

[13] Companies Act (Chapter 50) Section 27. and
Business Registration Act (Chapter 32) Section 11.

[14] คดีระหว่าง Excelsior Pte Ltd. โจทก์ กับ Excelsior Sport (S) Pte Ltd จำเลย.

[15] Company Act, 2005. Section 2, 7-9. and Commercial Code 1899 Chapter IV Trade Names Article 11.

3. การวิเคราะห์ปัญหาการใช้ชื่อบริษัทจำกัดตามกฎหมายไทย

โดยที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาหารใช้ชื่อบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งผู้เขียนแยกการพิจารณาออกเป็น 6 หัวข้อ โดยจะได้นำเสนอซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ กล่าวคือ

3.1 ปัญหาการฟ้องคดีในเรื่องการใช้ชื่อบริษัทจำกัดที่เหมือนคล้ายโดยไม่ได้ฟ้องนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทเป็นจำเลยในคดีจะมีผลผูกพันนายทะเบียนหรือไม่

เนื่องจากคำพิพากษาย่อมผูกพันเฉพาะแต่คู่ความในคดีเท่านั้น เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น[16] การที่จดทะเบียนเปลี่ยนชื่อบริษัทจำกัดเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายมุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นระหว่างบุคคล[17] เพื่อระงับสิทธิในชื่อเดิมและก่อสิทธิในชื่อใหม่จึงมีลักษณะเป็นนิติกรรมตามนัยของมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิในชื่อเป็นสิทธิบุคคลภาพอันเป็นสิทธิเด็ดขาดจึงไม่สามารถจำหน่ายจ่ายโอนได้บทบาทของนิติกรรมในเรื่องนี้จึงน้อยมากเว้นเสียแต่ว่ากฎหมายจะกำหนดไว้โดยตรง[18] หากพิจารณามาตรา 1115 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นบทเฉพาะในเรื่องบริษัทจำกัดจะพบว่ากฎหมายไม่ได้กำหนดเรื่องการคุ้มครองสิทธิในชื่อเอาไว้ ดังนั้น จึงต้องปรับใช้มาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นทั่วไปในบรรพ 1 ตามหลักนิติวิธีของระบบซิวิลลอว์ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวให้สิทธิเฉพาะระงับหรือห้ามใช้ชื่อ การที่ศาลพิพากษาทำนองว่าหากจำเลยไม่ปฏิบัติตามให้ใช้คำพิพากษาในการแสดงเจตนา หรือให้เพิกถอนชื่อบริษัทจำกัด[19] เห็นว่า อาจจะเป็นเพราะการตีความหรือการปรับใช้กฎหมายยังมีความคลาดเคลื่อนสับสนกันอยู่ จึงนำไปสู่ปัญหาว่าการฟ้องคดีในเรื่องการใช้ชื่อบริษัทจำกัดที่เหมือนคล้ายโดยไม่ได้ฟ้องนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทเป็นจำเลยในคดีมีผลผูกพันนายทะเบียนหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เนื่องจากสิทธิในชื่อบริษัทจำกัดเป็นสิทธิบุคคลภาพซึ่งเป็นสิทธิเด็ดขาดตามมาตรา 18 ดังนั้น เมื่อกฎหมายให้สิทธิแก่ผู้มีสิทธิในชื่อซึ่งเป็นโจทก์ในคดีเพียงให้ระงับหรือห้ามใช้ชื่อเท่านั้น[20] เพราะฉะนั้นแล้วผู้มีสิทธิในชื่อย่อมไม่มีสิทธิที่จะร้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนชื่อบริษัทจำกัดและแม้ว่าการเปลี่ยนชื่อจะเป็นนิติกรรมก็ตาม แต่ทว่าลักษณะของมูลหนี้ที่เกิดจากการใช้ชื่อบริษัทจำกัดนั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากนิติกรรม ดังนั้น หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามจึงไม่สามารถใช้คำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาได้เนื่องจากสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่อง ประกอบกับมาตรา 1115 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ใช่บทบัญญัติที่กำหนดอำนาจหน้าที่ให้นายทะเบียนจักต้องเพิกถอนชื่อบริษัทจำกัดหรือปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล ดังนั้น คำพิพากษาดังกล่าวจึงไม่มีผลผูกพันนายทะเบียนในอันที่จะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาแต่ประการใด[21] แต่อาจจะเป็นเหตุให้นายทะเบียนทบทวนคำสั่งทางปกครองที่รับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทเท่านั้น

---

[16] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145.

[17] ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักนิติศาสตร์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.จิ๊ด เศรษฐบุตร, ศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, ศาสตราจารย์ศักดิ์ สนองชาติ, ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ และรองศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ปรกติ ที่เห็นว่า “นิติกรรมไม่จำเป็นต้องมีนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล,”

แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 1229/2555 โดยมีสาระสำคัญว่า “การขอเปลี่ยนชื่อสกุลเป็นเพียงการยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีคำสั่งทางปกครอง ไม่ได้มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจึงไม่เป็นนิติกรรมตามมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์,” ซึ่งสอดคล้องแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 2531/2557 และความเห็นของศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์กรณ์ โสตถิพันธุ์.

[18] บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, “สิทธิ สารานุกรมกฎหมายแพ่งและพาณิชย์,” (2538), น.19-20

[19] คำพิพากษาฎีกาที่ 4767/2539 และคำพิพากษาฎีกาที่ 8779/2542.

[20] คำพิพากษาฎีกาที่ 7017/2551.

[21] คำวินิจฉัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่ พณ. 0805.04/1423 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2551, “เรื่องการขอให้ลบชื่อบริษัทออกจากสารบบทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท,” โดยมีสาระสำคัญว่า “คำพิพากษามีผลผูกพันเฉพาะคู่ความในคดีเท่านั้นนายทะเบียนไม่มีอำนาจเพิกถอนชื่อบริษัทและไม่อาจจะถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาได้,”

3.2 ปัญหาการเพิกถอนชื่อบริษัทจำกัดที่เหมือน คล้าย หรือพ้องกับชื่อองค์กรธุรกิจอื่นที่จดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ในกรณีที่ผู้มีสิทธิในชื่อได้ร้องต่อนายทะเบียนให้ตรวจสอบบริษัทจำกัดอื่นที่ใช้ชื่อเหมือนคล้าย หากปรากฏว่ามีการใช้ชื่อเหมือน คล้าย หรือพ้อง เช่นว่านี้นายทะเบียนจะมีอำนาจเพิกถอนหรือไม่

เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท แต่ได้กำหนดอำนาจนายทะเบียนไว้ในมาตรา 1019 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ ได้มีการวางแนวทางปฏิบัติว่าจะต้องมีการจองชื่อนิติบุคคลซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งที่จะนำไปสู่การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทในเบื้องต้นมีประเด็นว่าการอนุญาตจองชื่อนั้นเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ ซึ่งในทางปฏิบัติยังคงมีการถกเถียงในประเด็นนี้[22] โดยที่ผู้เขียนเห็นว่า การจองชื่อเป็นเงื่อนไขหนึ่งในกระบวนการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทโดยที่จะต้องได้รับการอนุญาตจากนายทะเบียนจองชื่อเสียก่อน จึงมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจในลักษณะระบุสิทธิของผู้จองชื่อโดยมีสิทธิใช้ชื่อ 30 วัน แม้ว่าจะไม่มีบทกฎหมายให้อำนาจในเรื่องการจองชื่อก็ตาม เนื่องจากระเบียบสำนักทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2561 มีสถานะเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจเท่านั้น[23] และไม่ใช่บทกฎหมายที่จะตัดสิทธิของเอกชนได้[24] ทั้งนี้ การอนุญาตจึงมีสถานะเป็นคำสั่งทางปกครองที่ให้ประโยชน์อันมิใช่ทรัพย์สิน[25] ดังนั้น หากนายทะเบียนอนุญาตให้ใช้ชื่อที่ผิดระเบียบดังกล่าวย่อมสามารถเพิกถอนได้ในชั้นนี้ ในประเด็นต่อมากรณีว่าด้วยอำนาจของนายทะเบียนโดยที่นายทะเบียนมีอำนาจตามมาตรา 1019 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อเพิกถอนชื่อบริษัทจำกัดที่มีลักษณะเหมือน คล้ายหรือพ้องภายหลังรับจดทะเบียนแล้วได้หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า อำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นอำนาจทางปกครอง การเพิกถอนชื่อหรือการปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนย่อมเป็นคำสั่งที่เป็นผลร้ายต่อเอกชน ดังนั้นการจะมีคำสั่งเช่นว่านั้นได้นายทะเบียนจะต้องมีอำนาจที่บทกฎหมายให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้ง เมื่อไม่ปรากฏว่าบทบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจไว้ ดังนั้น นายทะเบียนจึงไม่มีอำนาจเพิกถอนชื่อภายหลังการจดทะเบียนได้โดยใช้อำนาจดังกล่าว[26] อีกทั้งนายทะเบียนไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้ชื่อที่มีลักษณะเหมือนคล้าย เนื่องจากว่าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดห้ามไม่ให้ใช้ชื่อบริษัทจำกัดที่เหมือนคล้ายหรือพ้อง เพราะฉะนั้น นายทะเบียนจึงไม่มีอำนาจตามมาตรา 1019 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในอันจะเพิกถอนชื่อบริษัทจำกัดที่มีลักษณะเหมือน คล้ายหรือพ้องกับชื่อบริษัทอื่นภายหลังการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทแล้ว[27]

3.3 ปัญหานายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทอนุญาตให้บุคคลภายนอกใช้ชื่อบริษัทจำกัดที่มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อแล้ว เช่นว่านี้บริษัทจำกัดเดิมจะฟ้องให้ห้ามใช้ชื่อได้หรือไม่

เนื่องด้วยบริษัทจำกัดนั้นเป็นบุคคลสมมติโดยที่มีกฎหมายรับรองสภาพบุคคล ดังนั้นจึงต้องให้การคุ้มครองบุคคลภายนอกเช่นกัน ชื่อบริษัทจำกัดจึงไม่อาจจะซ้ำกันได้ทั้งนี้แม้ว่าจะไม่มีบทกฎหมายบัญญัติห้ามใช้ชื่อบริษัทจำกัด

---

[22] โกมล จิรชัยสุทธิผล, “ปัญหาและข้อพิจารณาเบื้องต้นบางประการที่เกี่ยวกับ “คำสั่งทางปกครอง,”” วารสารกฎหมายปกครอง, เล่มที่ 25, ตอนที่ 3, น.29 (2551).

[23] ศุภวัฒน์ สิงห์สุวงษ์, “ข้อความคิดและหลักการเกี่ยวกับ “แนวทางปฏิบัติ” ในการออกคำสั่งทางปกครอง,” วารสารกฎหมายปกครอง, เล่มที่ 31, ตอนที่ 2, น.3 (2557).

[24] คำพิพากษาฎีกาที่ 2382/2526.

[25] วรนารี สิงโต, “คำสั่งทางปกครองที่เป็นการให้ประโยชน์,” วารสารกฎหมายปกครอง, เล่มที่ 29, ตอนที่ 2, น.62 (2555).

[26] วรสิทธิ์ บรรจงประพันธ์, “อำนาจเพิกถอนนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท,” วารสารกฎหมายปกครอง, เล่มที่ 11, ตอนที่ 2, น.403-404 (สิงหาคม 2553).

[27] คำพิพากษาฎีกาที่ 493/2477.

ซ้ำกันก็ตาม[28] เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนแก่บุคคลภายนอกอันสอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 18 และเมื่อพิจารณามาตรา 1012 ประกอบมาตรา 1096 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะพบว่า นอกจากชื่อบริษัทจำกัดจะมีสถานะเป็นชื่อบุคคลแล้วยังสามารถใช้เป็นชื่อทางการค้าได้ในกรณีที่ไม่ได้ใช้ชื่อบริษัทจำกัดดังกล่าวไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จึงนำไปสู่ปัญหาว่าหากบริษัทจำกัดเดิมเปลี่ยนชื่อไปใช้ชื่อใหม่แต่ยังคงใช้ชื่อดังกล่าวกับกิจการตน หากบุคคลภายนอกจดทะเบียนโดยใช้ชื่อเดิมโดยสุจริตและได้ก่อให้เกิดความเสียหายอันไปกระทบต่ออีกบริษัทหนึ่ง เช่นว่านี้ บริษัทที่เปลี่ยนชื่อแล้วจะมาฟ้องร้องได้หรือไม่ เห็นว่า เมื่อมีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อแล้วสิทธิในชื่อบริษัทจำกัดในฐานะชื่อบุคคลย่อมเป็นอันระงับลง การใช้ชื่อดังกล่าวกับกิจการนั้นกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเคยได้วินิจฉัยว่า “บริษัทเดิมที่เปลี่ยนชื่อแล้วยังมีสิทธิในชื่อเก่า”[29] และเป็นการใช้ชื่อในลักษณะชื่อทางการค้า ทั้งนี้ เมื่อชื่อเดิมได้มีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนแล้วบุคคลอื่นย่อมมีสิทธิใช้เป็นชื่อบริษัทจำได้[30] การที่ใช้ชื่อเดิมที่มีการเปลี่ยนแปลงแล้วจึงไม่ใช่กรณีชื่อบริษัทซ้ำกัน แต่ทว่าเป็นปัญหาของการการใช้ชื่อบริษัทในฐานะชื่อทางการค้า ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า กรณีดังกล่าวบุคคลอื่นที่ใช้ชื่อโดยสุจริตย่อมมีสิทธิในอันที่จะใช้ชื่อและในขณะเดียวกับสิทธิในชื่อของบริษัทเดิมในฐานะชื่อบุคคลย่อมระงับไปแล้ว อีกทั้ง มาตรา 18 เป็นบทบัญญัติอันเกี่ยวด้วยสภาพบุคคลเป็นสิทธิบุคคลภาพ ดังนั้น การปรับกฎหมายจะต้องยึดหลักเรื่องนิติวิธีเป็นสำคัญเพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมจึงไม่สามารถปรับใช้มาตรา 18 กับกรณีดังกล่าวได้ แม้ว่าสิทธิในชื่อทางการค้าจะมีการรับรองทางอ้อมก็ตามจึงต้องไปปรับใช้ในเรื่องละเมิดแทน ในกรณีการเรียกค่าเสียหายตามบัญญัติมาตรา 18 ในทางวิชาการยังเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวจะต้องตีความอย่างเคร่งครัดเกี่ยวกับสิทธิที่กฎหมายให้ในเมื่อไม่ได้มีการบัญญัติเรื่องการให้สิทธิเรียกค่าเสียหายเอาไว้ประกอบกับไม่ได้ตัดสิทธิดังกล่าว ดังนั้น ในประเด็นเรื่องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้ชื่อบริษัทจำกัดจึงไม่อาจจะเรียกได้ตามมาตรา 18 ซึ่งผู้เสียหายจะต้องไปว่ากล่าวในเรื่องละเมิดต่างหาก

3.4 ปัญหาการบังคับคดีโดยการเพิกถอนชื่อบริษัทจำกัดจะมีผลกระทบต่อองค์ประกอบความเป็นบุคคลหรือไม่

เนื่องจากชื่อเป็นสิ่งซึ่งประกอบเป็นสภาพบุคคล การเพิกถอนชื่อโดยคำพิพากษาของศาลหรือโดยคำสั่งทางปกครองของนายทะเบียนย่อมทำให้บริษัทจำกัดนั้นปราศจากชื่อซึ่งเป็นเครื่องมือหรือมาตรการของรัฐในอันที่จะรับรองและคุ้มครองหลักการตัวการแห่งสิทธิ ซึ่งประเด็นนี้กฎหมายยังไม่มีมาตรการมารองรับ โดยที่หากเปรียบเทียบกับชื่อสกุลพบว่า เมื่อบุคคลธรรมดามีสภาพบุคคลแล้วแม้จะไม่ปรากฏว่ามีบิดามารดาก็ตาม กฎหมายได้กำหนดมาตรการโดยให้หน่วยงานหรือบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ในอันที่จะกำหนดชื่อตัวและชื่อสกุลให้[31] อีกทั้ง หากปรากฏว่า

---

[28] นายประยูร เถลิงศรี รักษาการในตำแหน่งรองอธิบดีกรมทะเบียนการค้า กล่าวว่า “นายทะเบียนได้ เข้มงวดอยู่แล้วว่าจะใช้ชื่อซ้ำกันเราไม่ยอม อันนี้เราทำนอกกฎหมาย เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ ให้อำนาจเอาไว้เลย ดังเคยมีตัวอย่างเมืองทองการแว่นซึ่งเคยฟ้องร้องกันเป็นคดีและนายทะเบียนพยายามไม่จดให้ แต่ว่าชื่อเหมือน คล้ายนั้น บางทีเมื่อนายทะเบียนไม่มีอำนาจ เขาก็บอกว่าอันนี้ทำไมมาห้ามผม ผมจะตั้งทั้ง ๆ ที่ กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจคุณ,” อ้างอิงจาก, เนติบัณฑิตยสภา, การสัมมนากฎหมายธุรกิจ ณ โรงแรมเชอราตัน ระหว่างวันที่ 21-25 มิถุนายน 2514, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2514), น.367-368.

[29] คำวินิจฉัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า สำนักกฎหมายคดี ที่ พณ 0803/4825 ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2546 เรื่อง การเปลี่ยนชื่อนิติบุคคล โดยมีสาระสำคัญว่า “แม้ชื่อบริษัทจำกัดจะเปลี่ยนแปลงไปก็ไม่มีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของบุคคลดังกล่าว บริษัทที่มีชื่อใหม่ก็ยังมีสิทธิใช้ผลงานของบริษัทที่มีชื่อเดิมได้,”

[30] ระเบียบสำนักทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2561 ข้อ 38 (8) 8.1

[31] พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505

มาตรา 15 ผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก หรือเจ้าของสถานพยาบาล สถานสงเคราะห์ หรือสถานอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลของเด็กซึ่งตนอุปการะเลี้ยงดูหรือเด็กแห่งสถานดังกล่าวซึ่งมีสัญชาติไทยแต่ไม่ปรากฏชื่อสกุลใช้ร่วมกันหรือแยกกัน ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้อุปการะเลี้ยงดูมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรหรือที่สถานดังกล่าวตั้งอยู่ และให้นำความในวรรคสองและวรรคสามของมาตรา 9 มาใช้บังคับโดยอนุโลม.

ชื่อสกุลของฝ่ายบิดาหรือนามสกุลที่ตั้งขึ้นเองในภายหลังถูกเพิกถอนก็มีมาตรการของกฎหมายที่จะไม่ทำให้บุคคลนั้นปรากฏจากชื่อสกุล[32] ในกรณีนี้จำต้องพิจารณาถึงสาเหตุในการเพิกถอนชื่อบริษัทจำกัด ในกรณีที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนชื่อบริษัทจำกัดที่มีลักษณะเหมือนคล้ายกับบริษัทอื่น เช่นว่านี้เมื่อชื่อบริษัทจำกัดได้ผ่านการจองจากนายทะเบียนจองชื่อมาก่อนหน้านี้จึงต้องสันนิษฐานว่าชื่อนั้นถูกต้องผู้ขอจดทะเบียนมีสิทธิในชื่อ อีกทั้งนายทะเบียนไม่มีหน้าที่ไปตรวจสอบความถูกต้องของชื่อ เพราะบทบัญญัติในมาตรา 1019 ให้นายทะเบียนมีอำนาจแต่เพียงไม่รับจดทะเบียนต่อเมื่อปรากฏว่าคำขอนั้นขัดกับบทบัญญัติในมาตราดังกล่าวเท่านั้น[33] เพราะฉะนั้น การรับจดทะเบียนชื่อดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบ ซึ่งผู้เขียนแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 กรณี ดังนี้ กล่าวคือ

กรณีที่หนึ่ง คือ คำสั่งรับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทกรณีไม่ใช่คำสั่งทางปกครองที่ร้ายแรงที่ขัดต่อกฎหมายโดยแจ้งชัด เนื่องจากไม่มีบทกฎหมายกำหนดห้ามใช้ชื่อที่เหมือนคล้าย[34] ดังนั้น คำสั่งดังกล่าวจึงก่อให้เกิดสภาพบุคคลของบริษัทจำกัดขึ้น หากต่อมาชื่อบริษัทจำกัดได้ผ่านการพิสูจน์ในชั้นศาลกรณีที่มีการโต้แย้งสิทธิในชื่อแล้วปรากฏว่าเป็นชื่อที่ต้องห้ามตามกฎหมาย การบังคับคดีโดยการเพิกถอนชื่อดังกล่าวจึงกระทบต่อสิ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบของสภาพบุคคลของบริษัทจำกัด อีกทั้งยังกระทบต่อบุคคลภายนอก

กรณีที่สอง คือ คำสั่งรับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทกรณีเป็นคำสั่งทางปกครองที่ร้ายแรงขัดต่อกฎหมายโดยแจ้งชัด โดยเป็นการใช้ชื่อบริษัทจำกัดที่เป็นชื่ออันต้องห้ามตามกฎหมายโดยชัดแจ้ง[35] คำสั่งของนายทะเบียนในอันที่รับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ เมื่อเป็นคำสั่งที่ผิดพลาดในส่วนชื่อซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสภาพบุคคล[36] ผู้เขียนจึงเห็นว่า เป็นกรณีที่เป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายร้ายแรงอันส่งผลให้สิ่งซึ่งประกอบเป็นสภาพบุคคลของบริษัทจำกัดนั้นไม่ชอบมาตั้งแต่ต้น จึงเท่ากับว่ารายการชื่อบริษัทตามตราสารจัดตั้งไม่มีอยู่ อีกทั้งการเกิดขึ้นของบริษัทจำกัดนั้นใช้อำนาจของรัฐโดยนายทะเบียนเป็นผู้รับรอง ดังนั้น จึงเห็นว่าในกรณีนี้เป็นคำสั่งรับจดทะเบียนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายที่จะถือไม่ได้ว่ามีสภาพบุคคลเกิดขึ้นแล้วหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการใช้ชื่อบริษัทจำกัดที่ต้องห้ามตามกฎหมายมาจดทะเบียนจัดตั้งนั้นไม่ก่อให้เกิดสภาพบุคคลจึงไม่ต้องพิจารณาการเพิกถอนชื่อบริษัทจำกัด

3.5 ปัญหาการใช้ชื่อบริษัทจำกัดที่ศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายของกลุ่มผู้ถือหุ้นเดิม กล่าวคือ การที่บริษัทจำกัดล้มละลายโดยได้มีผ่องถ่ายทรัพย์สินไปยังบุคคลอื่นก่อนนั้น ต่อมาหากต้องการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดโดยใช้ชื่อที่เหมือนคล้ายกับบริษัทจำกัดเดิมจะทำได้หรือไม่

เมื่อพิจารณากฎหมายบริษัทจำกัดและกฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายธุรกิจ ที่มีวัตถุประสงค์ในการมุ่งคุ้มครองบุคคลภายนอกเช่นเดียวกัน เมื่อปรากฏว่าบริษัทจำกัดล้มละลายกฎหมายประสงค์ที่จะมุ่งลงโทษสถานะของ

---

[32] กฎหมายกำหนดมาตรการให้สิทธิแก่บุตรที่จะใช้นามสกุลของมารดาได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1561 โดยการกลับไปใช้นามสกุลของมารดาหรือกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมได้แล้วแต่กรณี รายละเอียดเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. 2551 และการเลือกใช้ชื่อสกุลเป็นสิทธิของบุตรตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 1283/2522.

[33] บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความเห็นของคณะกรรมการร่างกฎหมาย (คณะที่ 3) เรื่องเสร็จที่ 1/2533.

[34] เนติบัณฑิตยสภา, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 28,* น.367-368.

[35] พระราชบัญญัติกำหนดความรับผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 และระเบียบสำนักทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2561

[36] สหธน รัตนไพจิตร, <u>คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนบริษัท</u>, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น.29.

การเป็นบุคคลล้มละลาย[37] ของบริษัทดังกล่าวโดยการให้เลิกบริษัทจำกัด[38] ทั้งนี้ มีผลให้บริษัทเป็นอันเลิกกันแต่สภาพบุคคลของบริษัทนั้นยังคงอยู่ตราบเท่าที่จะต้องการชำระบัญชีเสร็จสิ้น ดังนั้น เมื่อบริษัทยังมีสภาพบุคคลอยู่จึงมีสิทธิชื่อ แต่มาตรการต่าง ๆ ของกฎหมายนั้นเป็นการคุ้มครองการที่บุคคลภายนอกนำชื่อบริษัทจำกัดไปใช้โดยไม่ชอบ การที่ผู้ถือหุ้น ผู้เริ่มก่อการ หรือกรรมการซึ่งมีความเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับบริษัทที่ล้มละลายมาตรการดังกล่าวจึงไม่สามารถใช้ได้ อีกทั้งกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ชื่อบริษัทจำกัดเป็นชื่อที่ต้องห้ามตามกฎหมาย ดังนั้น เมื่อบุคคลดังกล่าวดำเนินการจองชื่อนายทะเบียนจองชื่อจึงไม่สามารถปฏิเสธการอนุญาตไม่ให้ใช้ชื่อได้จนเป็นเหตุให้มีการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทโดยใช้ชื่อที่เหมือนคล้าย ทั้งนี้ เนื่องจากบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนจัดตั้งใหม่มีสถานะเป็นบุคคลแยกต่างหากผู้ถือหุ้น โดยอาจจะเกิดจากสาเหตุที่ไม่ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายจึงมีการโอนย้ายทรัพย์สินของบริษัทที่ล้มละลายก่อนหน้านั้นกลับคืนมา หรือด้วยสาเหตุที่ประสงค์ที่จะใช้ชื่อเดิมที่มีสถานะเป็นชื่อทางการค้าและมีค่านิยมของผู้บริโภคอยู่อันเป็นการดึงฐานลูกค้าเดิมกลับคืนมาประกอบกับขั้นตอนของการชำระบัญชีล่าช้า หากรอให้ชำระบัญชีเสร็จสิ้นจึงจะมีสิทธิจองชื่อเพื่อจดทะเบียนจัดตั้ง[39] ไม่สอดคล้องกับการประกอบกิจการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้มาตรการในกฎหมายล้มละลายและกฎหมายบริษัทจำกัดในอันที่จะลงโทษบริษัทจำกัดที่ล้มละลายให้เลิกกันนั้นไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริง อีกทั้ง เมื่อชื่อบริษัทที่จดทะเบียนจัดตั้งในภายหลังนั้นที่ลักษณะเหมือน คล้ายกับชื่อบริษัทเดิมก็เป็นการไม่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองบุคคลภายนอกทั้งในแง่ของผู้บริโภคและในแง่ของเจ้าหนี้ เพราะฉะนั้นการใช้ชื่อบริษัทจำกัดที่ล้มละลายจึงเป็นการที่ใช้ชื่อที่กระทบต่อหลักการคุ้มครองบุคคลภายนอก[40] และการที่ไม่มีการบัญญัติห้ามใช้ชื่อบริษัทจำกัดหรือกำหนดให้ชื่อบริษัทจำกัดเป็นชื่อต้องห้ามเช่นเดียวกันกับชื่อบริษัทจำกัดที่ถูกขีดออกจากทะเบียนบริษัทจำกัด[41] การที่บริษัทจำกัดล้มละลายจึงทำให้มาตรการของกฎหมายในการคุ้มครองชื่อไม่อาจใช้ได้ กล่าวคือ ผู้ถือหุ้น ผู้เริ่มก่อการ หรือกรรมการที่มีความสัมพันธ์กับบริษัทจำกัดที่ล้มละลายจึงใช้ชื่อดังกล่าวมาจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทได้

3.6 ปัญหาการใช้ชื่อบริษัทจำกัดให้ปรากฏในงานประพันธ์ ในการที่นักประพันธ์ได้แต่บทประพันธ์หรือตัวละคร โดยปรากฏว่าชื่อดังกล่าวนั้นไปซ้ำหรือเหมือนคล้ายกับชื่อของบริษัทจำกัด โดยที่นักประพันธ์ดังกล่าวไม่ได้เจตนาหรือประมาทในการใช้ชื่อแต่ประการใด แต่เป็นการใช้ชื่อในลักษณะที่เย้ยหยันน่าเกลียด เช่นว่านี้ บริษัทจำกัดจะสามารถฟ้องให้ระงับหรือเพิกถอนชื่อได้หรือไม่

โดยที่ประเด็นผู้เขียนมุ่งศึกษาในขอบเขตของชื่อบริษัทจำกัดตามมาตรา 18 ประกอบมาตรา 1115 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ซึ่งในประเด็นดังกล่าวได้มีความเห็นทางวิชาการที่แตกต่าง กล่าวคือ หากมีการใช้ชื่อในลักษณะที่เย้ยหยันน่าเกลียดแล้วผู้มีสิทธิในชื่อย่อมได้รับการคุ้มครอง[42] แต่อีกแนวความเห็นหนึ่งนั้นเห็นว่าการประพันธ์ แม้จะซ้ำซ้อนกับชื่อบุคคลใด ย่อมไม่ก่อให้เกิดความสับสันดังนั้นย่อมไม่ทำให้ผู้มีสิทธิในชื่อเสียหาย[43]

---

[37] การสัมมนาร่วมระหว่างไทยและญี่ปุ่น จัดโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง “กฎหมายเศรษฐกิจกับการพัฒนา,” วิศิษฏ์ วิศิษฏ์สรอรรถ, หัวข้อบทบาทของกฎหมายในการปฏิรูปโครงสร้างทาง เศรษฐกิจในด้านของกฎหมายล้มละลาย,” ณ ห้องบอลรูม โรงแรมรีเจ้นท์ กรุงเทพมหานคร, 2-3 ธันวาคม 2542, น. 26.

[38] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1236 อนุมาตรา 5.

[39] ระเบียบสำนักทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกลาง ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท พ.ศ. 2561 ข้อ 38 (8) (8.2)

[40] บุคคลภายนอก อาทิเช่น เจ้าหนี้เดิมของบริษัทที่ล้มละลาย ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าหรือบริการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

[41] พระราชบัญญัติกำหนดความรับผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 38/1.

[42] จิตติ ติงศภัทิย์, <u>กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล</u>, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), น.28.

[43] กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1,* น.61.

ซึ่งในประเด็นดังกล่าว เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าการที่บริษัทจำกัดมีสภาพบุคคลตามกฎหมายย่อมมีสิทธิหน้าที่และความรับผิดเฉกเช่นเดียวกันกับบุคคลธรรมดา ทั้งนี้หมายรวมถึงสิทธิในชื่อด้วย โดยที่สิทธิในชื่อเป็นสิทธิที่ไม่ใช่สิทธิในทางทรัพย์สินแต่เป็นสิทธิบุคคลภาพซึ่งมีลักษณะเป็นสิทธิเด็ดขาดประการหนึ่ง จึงต้องพิจารณาในบทบัญญัติทั่วไป คือ มาตรา 18 ในการตีความและปรับใช้กฎหมาย เนื่องจากมาตรา 18 มีวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ในการที่จะธำรงไว้ซึ่งมาตรการหรือเครื่องมือในการบ่งชี้ตัวบุคคล กล่าวคือ ชื่อบุคคลซึ่งหมายรวมถึงชื่อบริษัทจำกัดด้วยนั้น ดังนั้น โดยผลของมาตรานี้การใช้ชื่อบุคคลอื่นที่ซ้ำ เหมือน คล้ายจึงไม่ต้องพิสูจน์ในองค์ประกอบเรื่องของเจตนาหรือความสุจริตแต่ประการใด แต่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความสับสนของบุคคลภายนอกในกรณีที่บุคคลอื่นใช้ชื่อดังกล่าวให้ได้ เพราะความสับสนในตัวบุคคลเป็นความเสียหายของมาตรานี้ การที่ไม่ได้ประพันธ์ขึ้นมาจากเค้าโครงเรื่องจริงของบริษัทจำกัดผู้มีสิทธิในชื่อประกอบกับบุคคลภายนอกย่อมสามารถเข้าใจได้ว่าไม่ใช่บุคคลเดียวกัน ดังนั้น จึงไม่อาจจะกล่าวได้ว่าเกิดความเสียหายได้ ทั้งนี้ เนื่องด้วยบทบัญญัติมาตรา 18 เป็นกรณีของการคุ้มครองชื่อบุคคลซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นองค์ประกอบแห่งสภาพบุคคลอันเป็นสิทธิบุคคลภาพโดยเป็นสิทธิเด็ดขาด เมื่อการใช้ชื่อไม่ก่อให้เกิดความสับสนในตัวการแห่งสิทธิจึงไม่กระทบต่อมาตรการของรัฐในอันจะคุ้มครองหลักเรื่องตัวการแห่งสิทธิ ดังนั้น จึงไม่มีเหตุที่จะได้รับการคุ้มครองและไม่อาจจะขยายสิทธิในชื่อจนกระทบสิทธิของบุคคลอื่นที่ได้มาโดยสุจริตตามนัยของมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น จึงอาจจะกล่าวได้ในประเด็นนี้ว่า บริษัทจำกัดซึ่งเป็นผู้มีสิทธิในชื่อไม่สามารถฟ้องขอให้ระงับหรือเพิกถอนการใช้ชื่อในตัวละครหรือบทประพันธ์ของนักประพันธ์ที่ได้

บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า ชื่อบริษัทจำกัดได้มีการรับรองในฐานะที่เป็นชื่อบุคคล แต่ทว่ากฎหมายบริษัทจำกัดไม่ได้บัญญัติบทคุ้มครองชื่อเอาไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงต้องปรับใช้มาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในฐานะบททั่วไป ซึ่งจะต้องเป็นกรณีที่ก่อให้เกิดความเสียหายเนื่องจากเกิดความสับสนในตัวบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งกฎหมายได้ให้การคุ้มครองโดยให้สิทธิแก่ผู้มีสิทธิในชื่อเพื่อการระงับและห้ามใช้ชื่อเท่านั้น ทั้งนี้จากการศึกษาสภาพปัญหาการใช้ชื่อบริษัทจำกัดอาจจะกล่าวโดยสรุป ดังนี้ กรณีไม่ได้ฟ้องนายทะเบียนเป็นจำเลยในคดีคำพิพากษาจึงไม่ผูกพันนายทะเบียน และการใช้ชื่อบริษัทจำกัดโดยไม่ชอบนั้นไม่ใช่มูลนี้ที่เกิดจากนิติกรรม ดังนั้น จึงไม่สามารถใช้คำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาเพื่อจะให้ผูกพันนายทะเบียนได้ การที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดแล้วตามมาตรา 1019 หากพบในภายหลังว่าชื่อบริษัทจำกัดมีความเหมือนคล้ายกับชื่อบริษัทจำกัดอื่นนายทะเบียนไม่มีอำนาจเพิกถอนคำสั่งรับจดทะเบียนชื่อดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อบริษัทจำกัดสิทธิในชื่อเดิมย่อมเป็นอันระงับลงการที่ใช้ชื่อเดิมในฐานะที่เป็นชื่อทางการค้าไม่สามารถที่จะนำมาตรา 18 มาคุ้มครองสิทธิในชื่อได้ เนื่องด้วยเป็นสิทธิในทางทรัพย์สินไม่ใช่สิทธิบุคคลภาพ ทั้งนี้ กรณีที่นายทะเบียนเพิกถอนชื่อบริษัทจำกัดโดยเหตุที่เหมือนคล้ายเช่นว่านี้ย่อมกระทบต่อองค์ประกอบของสภาพบุคคลซึ่งมีผลต่อ การธำรงไว้ซึ่งหลักการเรื่องตัวการแห่งสิทธิและกระทบต่อการคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้สุจริต ในกรณีบริษัท จำกัดล้มละลาย ผู้ถือหุ้น ผู้เริ่มก่อการหรือกรรมการสามารถใช้ชื่อบริษัทดังกล่าวไปจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทใหม่ในลักษณะที่เหมือนคล้ายได้โดยไม่ต้องห้ามตามกฎหมายอันส่งผลกระทบต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายและกฎหมายบริษัทตลอดจนหลักการคุ้มครองบุคคลภายนอก และการใช้ชื่อตัวละครหรือบทประพันธ์ที่มีซ้ำซ้อน เหมือนคล้ายกับชื่อบริษัทจำกัดในลักษณะเป็นการเย้ยหยันน่าเกลียดแต่ไม่ก่อให้เกิดความสับสันจึงไม่อาจจะปรับใช้มาตรา 18 ได้

ทั้งนี้ ผู้เขียนใคร่ขอข้อเสนอแนะแนวทางการแก้สภาพปัญหาของการใช้ชื่อบริษัทจำกัด ดังนี้

1. เสนอให้ปรับใช้กฎหมายโดยการตีความมาตรา 18 ในเรื่องวิธีการในการคุ้มครองผู้มีสิทธิในชื่ออย่างเคร่งครัดและการปรับใช้มาตรา 18 จะต้องเป็นกรณีของชื่อในฐานะชื่อบุคคลที่มีกฎหมายบัญญัติรับรองโดยชัดแจ้ง นอกจากนี้ ควรตีความเรื่องของความเสียหายซึ่งเป็นองค์ประกอบของการพิจารณาไปในทำนองที่ว่าต้องเป็นความเสียหายเชิงภาวะวิสัย คือ การที่ใช้ชื่อแล้วก่อให้เกิดความสับสนในตัวบุคคลโดยแท้จริง

2. เสนอให้กฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยให้นายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนชื่อบริษัทในกรณีที่ตรวจพบความหมายคล้ายกับชื่อบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนโดยชอบอยู่ก่อนแล้ว รวมทั้งให้มีอำนาจตั้งชื่อใหม่หรือสั่งให้เลิก

บริษัท และกำหนดหน้าที่ให้นายทะเบียนในอันที่จะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษา นอกจากนี้ยังกำหนดให้ชื่อบริษัทจำกัดที่ซ้ำ เหมือนคล้ายหรือพ้อง และชื่อบริษัทที่ล้มละลายเป็นชื่อต้องห้ามตามกฎหมาย

บรรณานุกรม

หนังสือ

กิตติศักดิ์ ปรกติ. คำอธิบายกฎหมายลักษณะบุคคล : บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

จิตติ ติงศภัทิย์. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.

เนติบัณฑิตยสภา. การสัมมนากฎหมายธุรกิจ ณ โรงแรมเชอราตัน ระหว่างวันที่ 21-25 มิถุนายน 2514. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา, 2514.

ประวีณวัชร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. คำอธิบายหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ๑ ว่าด้วยบุคคล ทรัพย์ นิติกรรม สัญญา หนี้ ละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล, 2543.

วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาทรัพย์สิน. 2524.

สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 25. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2562.

สหธน รัตนไพจิตร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะหุ้นส่วนบริษัท. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

โสภณ รัตนากร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2560.

อังคณาวดี ปิ่นแก้ว. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

บทความ

โกมล จิรชัยสุทธิผล. “ปัญหาและข้อพิจารณาเบื้องต้นบางประการที่เกี่ยวกับ “คำสั่งทางปกครอง”.” วารสารกฎหมายปกครอง. เล่มที่ 25. ตอนที่ 3. (2551) : น.29.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. “สิทธิ สารานุกรมกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.” น.19-20 (2538)

วรนารี สิงโต. “คำสั่งทางปกครองที่เป็นการให้ประโยชน์.” วารสารกฎหมายปกครอง. เล่มที่ 29. ตอนที่ 2. (2555) : น.62.

วรสิทธิ์ บรรจงประพันธ์. “อำนาจเพิกถอนนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท.” วารสารกฎหมายปกครอง. เล่มที่ 11. ตอนที่ 2. (สิงหาคม 2553) : น.403-404.

ศุภวัฒน์ สิงห์สุวงษ์. “ข้อความคิดและหลักการเกี่ยวกับ “แนวทางปฏิบัติ” ในการออกคำสั่งทางปกครอง.” วารสารกฎหมายปกครอง. เล่มที่ 31. ตอนที่ 2. (2557) : น.3.

เอกสารอื่น ๆ

คำพิพากษาฎีกาที่ 493/2477

คำพิพากษาฎีกาที่ 1283/2522

คำพิพากษาฎีกาที่ 2382/2526

คำพิพากษาฎีกาที่ 4767/2539

คำพิพากษาฎีกาที่ 8779/2542

คำพิพากษาฎีกาที่ 7017/2551

คำพิพากษาฎีกาที่ 2531/2557

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 1/2533

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 1229/2555

คำวินิจฉัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า สำนักกฎหมายคดี ที่ พณ 0803/4825 ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2546

คำวินิจฉัยของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่ พณ. 0805.04/1423 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2551